

ADVIES Nr. 1.531

Zitting van woensdag 9 november 2005

Problemen in verband met de uitvoering van de wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409 bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn

x x x

2.143-1

ADVIES Nr. 1.531

Onderwerp : Problemen in verband met de uitvoering van de wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409 bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn

Mevrouw L. ONKELINX, minister van Justitie, heeft bij brief van 15 juni 2005 het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over de genoemde wet en het desbetreffende ontwerp van uitvoeringsbesluit.

De minister wijst er in haar brief op dat de Raad om advies wordt verzocht omdat er bij de toepassing en de uitvoering van de genoemde wet tal van problemen rijzen en gezien de opmerkingen die tijdens en na de opstelling van het ontwerp van uitvoeringsbesluit geformuleerd werden.

Het onderzoek van de adviesaanvraag werd toevertrouwd aan de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen.

Op verslag van die commissie heeft de Nationale Arbeidsraad op 9 november 2005 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. INLEIDING

Mevrouw L. ONKELINX, minister van Justitie, heeft bij brief van 15 juni 2005 het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over de wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409 bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn en over het desbetreffende ontwerp van uitvoeringsbesluit. Die wet is echter nog niet in werking getreden.

De minister wijst er in haar brief op dat de Raad om advies wordt verzocht omdat er bij de toepassing en de uitvoering van de genoemde wet tal van problemen rijzen en gezien de opmerkingen die tijdens en na de opstelling van het ontwerp van uitvoeringsbesluit geformuleerd werden.

Met het oog op de bespreking van die problemen heeft de minister in haar adviesaanvraag een aantal punten of vragen vermeld waarover de Raad zich, voorzover hij zich daartoe in staat acht, in het advies zou moeten uitspreken.

De Raad formuleert eerst een aantal algemene beschouwingen over de nieuwe voorgestelde wetgeving. Daarna beantwoordt hij een aantal specifieke vragen van de minister.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

A. Algemene beschouwingen

De Raad wijst erop dat de bescherming van de artikelen 1409 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek doorgaans wegvalt wanneer de beschermde bedragen, met name bedragen uitgekeerd ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst, vervangingsinkomens, bepaalde alimentatiegelden en sociale uitkeringen zoals kinderbijslag of tegemoetkomingen voor personen met een handicap, op een bankrekening gestort worden.

Wanneer die bedragen op een bankrekening gestort worden, valt immers de bescherming van het Gerechtelijk Wetboek weg : door een schuldvernieuwing worden de gestorte bedragen gewone vorderingen van een rekeninghouder jegens zijn bank, zonder bijzondere bescherming.

In geval van derdenbeslag bij de bank kan dan ook beslag worden gelegd op het totale loon van de schuldenaar.

Om die situatie te verhelpen heeft de wetgever op 14 juni 2004 een wet aangenomen betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409 bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn. Praktische moeilijkheden hebben echter tot op heden de inwerkingtreding ervan vertraagd.

In hoofdzaak voorziet de nieuwe wet in een stelsel van traceerbaarheid van de beschermde inkomsten door de schuldenaars te verplichten een bijzondere code toe te kennen aan elke storting van die inkomsten. Op die wijze kunnen de beschermde inkomsten worden geïdentificeerd en de beschermingsregels van het Gerechtelijk Wetboek worden toegepast.

De Raad stemt volledig in met de doelstellingen van de nieuwe wet alsook met het beginsel van de automatische bescherming voor de begunstigde van beschermde inkomsten, die geen bijzondere stappen moet ondernemen vóór het beslag of de overdracht. Er moeten immers oplossingen worden gevonden die eenvoudig ten uitvoer kunnen worden gelegd zowel voor de schuldenaars van beschermde inkomsten als voor de begunstigten van die inkomsten.

B. Specifieke vragen

De Raad heeft zich erop toegelegd de volgende vragen die de minister in haar brief van 15 juni 2005 heeft gesteld, te beantwoorden :

- Is het wenselijk de wet te wijzigen om aan de door werkgevers betaalde inkomsten één enkele code toe te kennen ?

De Raad wijst erop dat het voorgelegde voorontwerp van koninklijk besluit voorziet in het gebruik van twee codes, respectievelijk voor de gedeeltelijk en de volledig beschermde inkomsten. Hij merkt ook op dat de wet de schuldenaars van die sommen, waaronder de werkgevers, ertoe verplicht de passende code toe te kennen aan die sommen.

Aan die verplichting zijn strafsancities verbonden.

De Raad wijst op het risico dat die bepaling bij de werkgevers legt. Het zijn immers de rechterlijke instanties die beslissen of de gecrediteerde bedragen al dan niet onvatbaar zijn voor beslag. In geval van betwisting over de aard van de gestorte bedragen lopen de werkgevers dus het risico strafrechtelijk vervolgd te worden.

Volgens de Raad is het dus wenselijk dat die situatie wordt verholpen opdat de werkgevers op een zo eenvoudig mogelijke manier kunnen voldoen aan hun verplichtingen zonder strafsancties op te lopen in geval van een vergissing.

De Raad vindt bovendien dat ter wille van de eenvoud zou kunnen worden bepaald dat de door de werkgever betaalde inkomsten gedeeltelijk onvatbaar zijn voor beslag of overdracht, waarbij de beslagleggende schuldeiser of de overnemer moet bewijzen dat ze wel vatbaar zijn voor beslag of overdracht, terwijl de gerechtigde kan bewijzen dat ze volledig onvatbaar zijn.

In het licht van die beschouwingen is het volgens de Raad dan ook wenselijk dat de voornoemde wet wordt gewijzigd zodat één code wordt toegekend aan de door de werkgevers gestorte bedragen, die zouden worden geacht gedeeltelijk onvatbaar te zijn voor beslag.

Ten slotte merkt de Raad op dat de voornoemde wet zou moeten voorzien in een termijn waarbinnen de schuldeiser of de gerechtsdeurwaarder de berekening aan de schuldenaar moet bezorgen.

Verder herinnert de Raad eraan dat artikel 1411 quater, § 2, 3 van het Gerechtelijk Wetboek de Koning de bevoegdheid geeft het model te bepalen van het antwoordformulier dat bij de ter post aangetekende brief aan de schuldenaar moet worden gevoegd. De Raad herinnert eraan dat volgens de op te stellen regelgeving de bewijslast voor de schuldenaar erin bestaat het genoemde formulier in te vullen en terug te sturen met de duidelijke vermelding dat de betreffende sommen volledig onvatbaar zijn voor beslag hetzij vanwege hun aard (bijvoorbeeld kinderbijslag), hetzij omdat ze reeds het voorwerp zijn geweest van een derdenbeslag bij de schuldenaar.

- Komt de door de wet in aanmerking genomen oplossing in het geval van een storting van een som die betrekking heeft op een duur van meer dan één maand (artikel 1411 ter, § 1, 2e lid) voldoende tegemoet aan de door de wetgever beoogde doelstelling ? Is die oplossing voldoende werkbaar ?

De Raad constateert dat artikel 1411 ter, § 1, 2e lid van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat wanneer de beschermde sommen het voorwerp zijn van een globale storting op een zichtrekening, terwijl ze betrekking hebben op een duur van meer dan één maand, de bescherming van toepassing is gedurende een overeenstemmende periode, vanaf de datum van inschrijving op de creditzijde van de zichtrekening. Voor de toepassing van dit lid telt een maand dertig dagen.

De Raad merkt ook op dat de gerechtsdeurwaarder of, bij ontstentenis ervan, de overnemer of de schuldeiser door de wetgever verplicht worden de berekening met een antwoordformulier waarvan de Koning het model bepaalt, te versturen aan de schuldenaar; verder is in de wet het volgende bepaald : "op straffe van verval deelt de schuldenaar, binnen vijf dagen vanaf de aanbieding van de ter post aangetekende brief, zijn opmerkingen op het antwoordformulier mee aan de afzender bij ter post aangetekende brief met bericht van ontvangst" (artikel 1411 quater, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek).

De Raad wijst er in eerste instantie op dat de gezamenlijke toepassing van die twee bepalingen het mogelijk maakt de doelstelling van de wetgever inzake de bescherming van de inkomsten van de schuldenaar, te bereiken.

De Raad constateert evenwel dat voor de bescherming van de globaal op een zichtrekening gecrediteerde bedragen die betrekking hebben op een periode van meer dan een maand, een positieve demarche is vereist van de schuldenaar, die zo nodig een antwoordformulier moet invullen om de door de gerechtsdeurwaarder of, bij ontstentenis ervan, de schuldeiser of de overnemer gemaakte berekening aan te vechten.

Hij benadrukt in dat verband dat, hoewel die demarche strijdig is met het beginsel van het automatische karakter dat ten grondslag ligt aan het stelsel van de wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409 bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn, de lange periode waarop die bedragen betrekking hebben een actieve aanpak van de begunstigde van beschermde inkomsten rechtvaardigt.

Hij merkt bovendien op dat een antwoordformulier de schuldenaar niet enkel de mogelijkheid biedt de berekening te betwisten en over een bewijs te beschikken in geval van betwisting, maar ook aansluit bij de behoefte aan een eenvoudige oplossing en bijgevolg de instelling van een extra code overbodig maakt.

De Raad acht het ook wenselijk dat in het antwoordformulier een vermelding wordt opgenomen om de begunstigde van beschermde inkomsten ervan op de hoogte te brengen dat hij via het antwoordformulier de gerechtsdeurwaarder of, bij ontstentenis ervan, de schuldeiser of de overnemer, moet laten weten dat zijn zichtrekening werd gecrediteerd met een bedrag dat betrekking heeft op een periode van meer dan een maand. Verder is het volgens de Raad noodzakelijk dat het formulier duidelijk is opgesteld en hij dringt erop aan dat bijvoorbeeld het soort van vergoedingen waarnaar wordt verwezen (zoals verbrekingsvergoeding, opzegvergoeding, achterstallig loon) erin wordt verduidelijkt.

Met betrekking tot artikel 1411 quater, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek constateert de Raad eensdeels dat de woorden "vanaf de aanbieding van de ter post aangetekende brief" moeten worden vervangen door de woorden "vanaf de aanbieding van de aangetekende brief aan huis" en vraagt hij zich anderdeels af of de termijn van 5 dagen waarnaar wordt verwezen haalbaar is.

- Welke oplossing moet er worden gevonden voor een incoherentie, namelijk de gezamenlijke toepassing van de artikelen 1411 en 1411 ter , § 2 (nieuw) van het Gerechtelijk Wetboek wanneer verschillende bedragen die gedeeltelijk vatbaar zijn voor beslag, in de loop van eenzelfde maand op een rekening worden gestort ? Het gaat respectievelijk om de regel voor de cumulatie van de inkomsten en die van de berekening pro rata temporis. Ofwel wordt eerst de cumulatieregel toegepast in welk geval moet worden uitgemaakt van welke datum wordt uitgegaan voor de berekening pro rata temporis; ofwel past men eerst de berekening pro rata temporis toe en pas daarna de cumulatie, welke methode evenwel minder bescherming biedt aan de beschermde schuldenaar.

De gezamenlijke toepassing van de cumulatierregels en van de berekening pro rata temporis wanneer verschillende bedragen die gedeeltelijk vatbaar zijn voor beslag, in de loop van eenzelfde maand op een zichtrekening worden gecrediteerd, is volgens de Raad niet geschikt omdat ze geen rekening houdt met het bijzondere karakter van het door de wet van 14 juni 2004 ontwikkelde stelsel van bescherming van de inkomsten.

In geval van beslag tijdens een maand zal immers een evenredige berekening moeten worden gemaakt, aangezien de berekening van het niet voor beslag of overdracht vatbare gedeelte van het saldo op de zichtrekening gebeurt naar evenredigheid van de dagen die overblijven. Met andere woorden, de wet van 14 juni 2004 voorziet in een dynamisch beschermingsstelsel waarop de cumulatieregel moeilijk kan worden toegepast.

Om daaraan zo goed mogelijk tegemoet te komen zou volgens de Raad de regel van de berekening pro rata temporis afzonderlijk moeten worden toegepast op alle inkomsten die gedeeltelijk vatbaar zijn voor beslag en zouden de aldus verkregen bedragen vervolgens moeten worden opgeteld zonder de cumulatierregel toe te passen.

De Raad benadrukt evenwel dat die oplossing een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek vereist.

- Hoe kunnen de schuldenaars van beschermde inkomsten het best op de inwerkingtreding van de wet worden voorbereid, m.a.w. wat is daarvoor het efficiëntste verspreidings- en informatiemiddel, afgezien van het Belgisch Staatsblad ?

De Raad vindt het essentieel zich ervan te vergewissen dat de maatregelen met het oog op de tenuitvoerlegging van de bepalingen van de voornoemde wet van 14 juni 2004 zonder problemen kunnen worden toegepast door de schuldenaars van beschermde inkomsten. Zij zullen tenslotte moeten zorgen voor het succes en de effectiviteit van de wet en bijgevolg voor een maximale bescherming van de begunstigen van beschermde inkomsten.

Om die doelstelling te bereiken is het volgens de Raad wenselijk dat de verschillende kanalen die aan die bescherming ten grondslag liggen, worden geïnformeerd. Het betreft met name overheidsbesturen, schuldbemiddelingsdiensten, consumentenverenigingen, sociale secretariaten, sociale partners, sociale lezerkeinstellingen, OCMW's, banken.

- Moet het vakantiegeld, dat thans onderworpen is aan de in artikel 1410, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde regels inzake onvatbaarheid voor beslag, worden geregeld door de regels inzake onvatbaarheid voor beslag zoals bepaald in artikel 1409, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek ?

De Raad constateert dat op het in artikel 1410, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde vakantiegeld dat wordt betaald krachtens de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie, andere schijven van vatbaarheid voor beslag van toepassing zijn dan die welke worden toegepast op de lonen die worden verkregen in de door artikel 1409, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde gevallen.

In dat verband acht de Raad het wenselijk dat de voornoemde schijven van vatbaarheid voor beslag van het vakantiegeld worden afgestemd op die welke van toepassing zijn op de lonen die worden vermeld in artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek.

- Welke termijn zou, vanaf de bekendmaking van het uitvoeringsbesluit, moeten worden gelaten aan de verschillende schuldenaars van beschermde inkomsten om hun informaticasystemen eventueel te wijzigen ?

Een publicatie van de betreffende bepalingen in het Belgisch Staatsblad in de loop van februari of maart 2006 zou het volgens de Raad mogelijk moeten maken dat die bepalingen in januari 2007 van kracht worden.
